

А.С. Савенко, магістрант

Т.С. Голубева, к.т.н., професор

Київський національний університет технологій та дизайну

КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК УМОВА МОБІЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

В умовах становлення постіндустріальної моделі розвитку суспільства загальноновизнаним пріоритетом, по між інших, є підвищення ефективності освітніх систем на засадах компетентнісного підходу і допомога молоді виходу на ринок праці. Саме з цією метою для реалізації Стратегії «Європа 2020» розроблена і впроваджуються програма «Молодіжний рух» (Youth on the move) та проект Європейської комісії «Настроювання освітніх структур в Європі, TUNING Project» (проект настроювання).

Проект Тюнінг (реалізується з 2000 р. європейськими університетами при взаємодії із сферою праці) спрямований на формування загальної методології порівнюваності і сумісності змісту освітніх навчальних програм для кожного з освітніх циклів, визначених Болонською декларацією та закріплених в Рамці кваліфікацій Європейського простору вищої освіти (далі РК ЄПВО). Зазначена рамка кваліфікацій описує три послідовних цикли вищої освіти: перший, включаючи короткий – бакалаврський (академічна кваліфікація «бакалавр»; другий – магістерський (академічна кваліфікація «магістр» і третій – докторський (академічна кваліфікація «доктор філософії», PhD). Для опису кваліфікаційних рівнів в РК ЄПВО використовуються Дублінські дескриптори циклів, що складаються з п'яти видів компетентностей (результатів навчання): знання і розуміння; застосування знань і розуміння; формування суджень; комунікація; здатності щодо подальшого навчання і розвитку.

За проектом настроювання академічні кваліфікації у міжнародному просторі можуть бути порівнянними і сумісними, якщо можливо порівняти освітні результати у термінах компетентностей особи, які набуваються нею в

процесі здобуття вищої освіти. Обов'язковим також є порівнюваність відповідних академічних і професійних профілів. При цьому не ставиться за мету розроблення уніфікованих загальноєвропейських освітніх програм із детермінованим переліком навчальних дисциплін та із визначеним змістом.

Компетентнісний підхід є ключовим методологічним інструментом реалізації цілей Болонського процесу та за своєю сутністю є студентоцентрованим. «Студентоцентрований підхід» (Learner-centred) передбачає розроблення навчальних програм, що спрямовані на досягнення особи та узгодження різних її пріоритетів з прийнятним для неї навчальним навантаженням. Такий підхід забезпечує більшу залученість осіб, що навчаються, до вибору змісту, способу, темпу і місця навчання.

Перелік компетентностей за проектом Тюнінг визначається переважно емпіричним шляхом із застосуванням методів опитування і консультацій із зацікавленими сторонами, зокрема, студентами, випускниками, роботодавцями та викладачами вищих навчальних закладів. За критеріями пріоритетності, поширеності та частоти вживання виявлено 30 найважливіших загальних компетентностей та специфічні компетентності в дев'яти предметних областях (ділове адміністрування, європейські студії, історія, математика, медсестринська справа, науки про землю, освітні науки, фізика, хімія).

Загальні компетентності розділено на три групи:

- *інструментальні компетентності*: (1) здатність до аналізу і синтезу; здатність до організації та планування; базові загальні знання; ґрунтовні базові професійні знання; усна і письмова комунікація рідною мовою; знання другої мови; базові комп'ютерні уміння; уміння управляти інформацією; розв'язання проблем; прийняття рішень;
- *міжособистісні компетентності*: здатність до критики і самокритики; робота в команді; міжособистісні уміння; здатність працювати в міждисциплінарній команді; здатність спілкуватися з експертами інших

галузей; прийняття різноманіття та багатокультурності; здатність працювати в міжнародному середовищі; прибічність етичним цінностям;

– *системні компетентності*: здатність до застосування знань на практиці; дослідницькі уміння; здатність до навчання; здатність адаптуватися до нових ситуацій; здатність породжувати нові ідеї (креативність); лідерство; розуміння культур і звичаїв інших країн; здатність працювати самостійно; розроблення та управління проектами; ініціативність і підприємницький дух; турбота про якість; прагнення до успіху.

Вітчизняними і зарубіжними науковцями і практиками у сфері освіти визнано надзвичайно велику системоутворювальну роль вищезазначених загальних компетентностей незважаючи на дискусійний характер їх переліку.

Україна приєдналася (травень 2005 р.) до Болонського процесу і досягла певних успіхів у модернізації вищої освіти: затверджена і впроваджується Національна рамка кваліфікацій; розробляються освітні стандарти нового покоління на основі системи компетентностей Національної рамки кваліфікацій; впроваджується компетентністний підхід в освітні стандарти й навчальні програми, практику викладання й оцінювання результати навчання.

Позитивні кроки у відокремленні поняття академічної кваліфікації та професійної кваліфікації зроблено у вітчизняному Додатку до диплому європейського зразка, в якому вказується академічна кваліфікація: бакалавр і напрям підготовки для випускників першого циклу, або магістр/спеціаліст і спеціальність для випускників другого циклу. Також наводиться розширена інформація про національну систему освіти і місце вищого навчального закладу в ній; рівень, зміст і обсяг освіти; особливості навчання та академічні досягнення. Для того, щоб відобразити у Додатку професійні права володаря диплому, рекомендується додатково вказати можливу назву професійної кваліфікації згідно із Національним Класифікатором України «Класифікатор професій ДК 003: 2010».

Таким чином, узагальнюючи вище викладене, можна стверджувати, що формування сучасного фахівця нової генерації можливе тільки при організації навчального процесу на компетентнісних засадах і створенні умов щодо самоактуалізації й самовизначення професійної траєкторії розвитку студента.